

Terapeutické přístupy ve Speciální pedagogice

Pokročilé metody
speciální pedagogiky

Jabok

- Terapeutické přístupy směřují od odstranění či zmírnění nežádoucích potíží nebo odstranění jejich příčin k jisté prospěšné změně.
- TP uplatňované v péči o osoby s mentálním postižením jsou především činnostního charakteru. To znamená, že ke svým cílům využívají speciálních lidských činností např. hry, psychomotoriky, práce, kontaktu se zvířetem, umění...)

- Terapie hrou
- Činnostní a pracovní terapie (ergoterapie)
- Psychomotorické terapie
- Terapie s účastí zvířete (zooterapie, animoterapie)
- Expresivní terapie (arteterapie v širším slova smyslu)

Činnostní a pracovní terapie

- Mezi činnostní a pracovní terapií je velmi tenká hranice, hlavním záchytným bodem může být, že pracovní terapie (ergoterapie) směřuje k jistému konkrétnímu výrobku, k výsledku práce.
- U mládeže a dospělých klientů se dosahuje terapeutických cílů prostřednictvím rukodělných činností (práce s textilem, se dřevem, přírodními materiály...) a nácvikem v oblasti praktického života (v oblasti samostatného bydlení, péče o domácnost...)
- U dětí využívá pracovní (činnostní) terapie formu dětské hry (imitovány každodenní práce nebo profese, sebeobsluha, hygiena...)

Ergoterapie

- Zdravotnický obor, který se zabývá podporou zdraví a duševní pohody prostřednictvím vhodně zvolené činnosti

4 oblasti:

- E zaměřena na výchovu k soběstačnosti
- E cílená na postiženou oblast
- E zaměřená na pracovní začlenění
- Kondiční E

Psychomotorická terapie

- Dochází k ovlivnění duševních funkcí a osobnosti člověka za pomoci tělesné aktivace.
- Psychomotorika zahrnuje pohybové aktivity za účelem zlepšení obratnosti, posílení fyzické zdatnosti a jejím cílem je bezděčné prožívání radosti z pohybu, ze hry a z tělesných cvičení. Směřuje k vytvoření tzv. bio – psycho – socio – spirituální pohody člověka.
- Při psychomotorických aktivitách se využívá řada netradičních pomůcek a náčiní, většinou však jednoduchých a běžně dostupných. Základními pomůcky, jakými jsou padák, molitanový míč, deky, noviny, balanční pomůcky (šlapák, chůdy, rolovací deska s válcem, káča), pivní tácky či víčka od PET lahví.

Terapie s účastí zvířete

- **Hipoterapie** – součástí terapie je zmírnění až odstranění hendikepu pomocí práce s koněm a ježdění na koni.
- Používá se přirozeného pohybu koně s jeho chůzovým mechanismem jako motorického vzoru. S hipoterapií je možné začít po 3. roce věku dítěte.
- Specifické faktory intervence – rytmické přenášení trojdimenzionálních pohybových stimulů podmíněných krokem koně, pohyb vzad a vpřed jako základ motorického vývoje, simulace chůze ve vzpřímené poloze jako základní pohybový vzorec, energetické ovlivnění klienta, konkrétně přes naprogramovaný bioenergoinformační přenos z pole zvířete na klienta
- **Canisterapie** – použití psa v následujících rolích, asistenční (pomoc při každodenních úkolech), terapeutický (ovlivňují psychický a tělesný stav) a signální (při potřebě přivolat pomoc).
- Dílčí formy – mazlení se, hlazení, cílené hry s využitím pomůcek, polohování v prostoru, komunikace se psem, uvolňování a prohřívání spasmů...

Terapie s účastí zvířete

- **Canisterapie** – použití psa v následujících rolích, asistenční (pomoc při každodenních úkolech), terapeutický (ovlivňují psychický a tělesný stav) a signální (při potřebě přivolat pomoc).
- Dílčí formy – mazlení se, hlazení, cílené hry s využitím pomůcek, polohování v prostoru, komunikace se psem, uvolňování a prohřívání spasmů...
- Význam – rozvíjí hrubou a jemnou motoriku, motivace k pohybu, rozvíjí kognitivní funkce, podporuje komunikaci, rozvíjí sociální cítění, uspokojuje taktilní potřeby člověka, podporuje samostatnost, rozvíjí orientaci v čase a prostředí.

Terapie s účastí zvířete

- Felinoterapie „terapie kočkou“ – dochází k využití pozitivní interakce mezi člověkem a kočkou k léčbě nebo podpoře zdraví člověka.
- Cíl: zmírnění osamělosti, vylepšení komunikace, podpora důvěry a sebedůvěry, snížení nutnosti medikace analgetik, posílení kognitivních funkcí, zlepšení kvality života, snížení stresu a úzkosti.

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

- Muzikoterapie a metody:
- Hudební improvizace (spontánní lidský hudební projev, umožňující přirozené vyjadřování a chování)
- Hudební interpretace (reprodukce založená na předem známého hudebního materiálu)
- Zpěv písní (vhodný pro společenský kontakt a kultivaci řečového projevu)
- Dechová cvičení při interaktivní hudbě
- Pohybové aktivity při hudbě (během hudby dostávají různá témata pro pohybové ztvárnění)
- Poslech hudby (předem daný záměr, jak dlouho, proč tento typ hudby atd.)
- Kompozice hudby a psaní písní (není třeba znát noty, stačí využití instrumentáře Carla Orffa)

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

- Dramaterapie – převažují skupinové aktivity využívající ve skupinové dynamice divadelních a dramatických prostředků.
- Teatroterapie – obdobné vymezení s rozdílem, že je terapie zaměřená na výsledný divadelní tvar.
- Ze základních prostředků dramaterapie je improvizace:
 - Plánovaná** – klient se dopředu rozhoduje, jaké místo v improvizaci zaujme, improvizace je velmi strukturovaná
 - Neplánovaná** – klient má okamžitou možnost volby, zda vstup do určité role přijmout nebo nepřijmout
 - Nepřipravená** – je zcela mimo plán a záměr terapeuta, klient dopředu nepředvídá roli ani situaci, přechází z jedné scény do druhé

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

Struktura DT lekce:

Úvod (pozdrav terapeuta se skupinou)

Rozcvička, zahřívací warm up (krátká hra)

Otevření hracího prostoru (rituál)

„nastartování“ hry

Hlavní část sezení

Uzavření sezení (rituál)

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

- Arteterapie – využívá prostředků výtvarného umění použitou za účelem pomoci lidem změnit jejich chování, myšlení, emoce...
- Pro AT je víc důležitý proces tvorby než produkt výtvarného úsilí klienta
- Metody:
- Volný výtvarný projev (nakresli, co chceš...)
- Výtvarný projev při hudbě (asociace zachycené výtvarně na styl hudby)
- Skupinové výtvarné činnosti (jako prostředek úpravy vztahů v kolektivu)

Zdroj: Psychopedie – Milan Valenta, Oldřich Müller

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

- Biblioterapie – vyčleňovala se z psychoterapie v 50. letech 20. století
- Využívá především psaný text. Opírá se zejména o sémantické obsahy slov, významová poselství odstavců a kapitol sdělení, která z vybraných textů vyplývají.
- Úspěšnost biblioterapeutické intervence je do značné míry závislá na tzv. sečtělosti biblioterapeuta.

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

- Typy biblioterapie: individuální, skupinová, hromadná, autobiblioterapie, relaxační biblioterapie, edukační biblioterapie, biblioterapie jako tvůrčí psaní

Expresivní terapie – arteterapie v širším slova smyslu

- Skazkoterapie – využívá pohádky jako prostředek k terapeutickým cílům.
- Systém, který je uplatňován především v Rusku.

Zdroj: Oldřich Muller, Terapie ve speciální pedagogice